

Makale Bilgisi**Makale Geliş Tarihi:** 21.10.2020**Makale Kabul Tarihi:** 29.12.2020**WILLIAM FAULKNER'IN *SARTORIS* İSİMLİ ESERİNDE
YANSITILAN YEREL KÜLTÜRE BAKIŞ**

Emine SONAL*

ÖZ

William Faulkner, yazdığı şiir, kısa hikaye, roman ve deneme çalışmalarıyla modern Amerikan edebiyatına pek çok değerli eser kazandırmış, Nobel Edebiyat ödüllü yazarlardan birisidir. Bu çalışma için Faulkner'ın yayınlanan üçüncü romanı *Sartoris* seçilmiştir. *Sartoris* romanında, Amerikan tarihine ışık tutan İç Savaş ve I. Dünya Savaşı konu edilmiştir. Güney kültürünün bir parçası olan aristokrat ve feodal yapının yeni kuşaklar tarafından korunamayıp zamanla nasıl yok olduğu anlatılmıştır. Bu çalışmada, yerel kültürün Sartorisler'in son temsilcisi olan genç kuşağa aktarılmasına neden olan faktörler tartışılacak ve romanda yansıtılan sosyal çalkantıların tarihsel ve kültürel bağlamda analizi yapılacaktır. Roman karakterlerinin savaş sonrasında değişen zamana ve teknolojiye karşı aristokrat aile yapısını, kültürünü koruma çabaları ve kuşaklar arası yaşanan çelişkiler alt başlıklar halinde verilecektir. Bunlar, "Romanda Yer Alan Geçmiş Zaman İzleri", "Yerel Kültürü Koruma Çabası", "Yerel Kültürün Zaman Karşısında Değişimi" ve "Yerel Kültürün Roman Ana Karakterleri Üzerinde Yarattığı Etkileri" gibi başlıklardır.

Anahtar Kelimeler: William Faulkner, *Sartoris*, Yerel Kültür, Kuşak Farkı.

* Dr. Öğr. Üyesi, Girne Amerikan Üniversitesi, Beşeri Bilimler Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, eminesonal@gau.edu.tr, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-8713-118X>.

THE ANALYSIS OF THE INDIGENOUS CULTURE DEPICTED IN THE NOVEL ENTITLED *SARTORIS* BY WILLIAM FAULKNER

ABSTRACT

William Faulkner is one of the greatest short story writers and novelists of modern American literature and a winner of the 1949 Nobel Prize in Literature. The main focus of the study is William Faulkner's third novel, *Sartoris*. This novel deals with the Civil War and World War I that sheds light on American history. The novel, *Sartoris* focuses on the Civil War and World War I that sheds light on American history. This paper will discuss the *Sartoris*' struggle to uphold their traditional way of life in the South of America over generations. This paper will also explore the main characters' efforts to preserve their aristocratic family structure and keep their indigenous culture alive by passing them to the young generation. Moreover, the social upheavals depicted in the novel will be examined in the light of historical and cultural context. These issues are explored under the following subtitles: "The traces of past events in the novel", "The efforts to maintain the indigenous culture", "The chance of indigenous culture over time" and "The impact of indigenous culture on the main characters."

Keywords: William Faulkner, *Sartoris*, Indigenous Culture, Generation Gap.

GİRİŞ

Kısa öykü, roman, şiir ve drama gibi türlerden oluşan edebiyat, güzel sanatların önemli bir dalıdır. Latince karşılığı 'literatura' veya 'litteratura' ve İngilizcesi 'literature' olan edebiyat, insanı konu alan, insana yönelik duygu ve düşüncenin edebi bir dille söze veya yazına aktarıldığı bir sanattır. Konusu insandır; gerçek ya da gerçeğe yakın olan kurgusu insanın "toplumda yaşayan bir birey olarak kültür ve doğa eksenindeki yaşantısıdır" (Özbek, 1993: 11). Marx'a göre, insan doğası içinde bulunduğu doğa ile koşullandırılmıştır. Ancak bu doğa ekseninde insan ilişkileri kültürün belirleyici bir unsuru olmuştur. Bir edebi eserde ise, insanın veya bir toplumun dili ve kültürü içinde doğa ile olan iletişimleri ve insanların deneyimleri okuyucuya farklı bir perspektif sağlar.

Roman, yaşanmış ya da yaşanabilir gerçekliği ele alan ve toplumun aynası olarak nitelendirilen önemli bir yazın türüdür. Romanın malzeme olarak kullandığı ve etkileşim içinde bulunduğu bilim dalları arasında sosyoloji, tarih ve psikoloji yer alır. Sosyoloji, temelde insanı ve insan kümeleşmesi bağlamında toplumu incelerken; psikoloji, insan yapısı, doğası ve içinde bulunduğu ruhsal yapısını inceler. Tarih ile roman arasındaki ilişki ise eserin yazıldığı dönemde yaşanan tarihsel olayları yansıtması açısından önemlidir. *Sartoris* romanı

konu edindiği tarihsel olaylar dikkate alındığında tarihsel bir doküman niteliğindedir. Buna ek olarak, romanda yansıtılan sosyokültürel bakış açısı, karakterin iç dünyası ve onların yaşadıkları çelişkiler ile disiplinler arası etkileşim içinde anlamlı bir yer bulur.

İnsan, kendine yetebilen, doğa ile ilişkisinde üstün gelen ve neslini başarıyla sürdüren kültürel bir varlık olarak doğmaz. Çağlar boyunca, insan ve doğa arasında her zaman bir çatışma, bir mücadele söz konusudur. Eagleton (2000: 9), *The Idea of Culture* isimli eserinde doğa ve kültürün etkileşimi üzerinde odaklanır ve doğanın kendisini değiştiren kültürü ürettiğini belirtir. Kısacası kültür, toplumun edindiği birikimlerdir. İnsan; fiziksel yaşam ortamı, dil, edebiyat, aile içi iletişim, komşuluk, inanç, gelenek, görenek ve değer yargularından etkilenir. Bu anlamda kültür dinamiktir ve değişken özelliğe sahiptir. Farklı bir coğrafyada dünyaya gelen bir insanın içinde bulunduğu doğa ve çevresiyle ilişkisinin bir başka coğrafyadaki yerleşim biriminde yaşamını sürdüren bir birey ve toplumdan farklı olacağı öngörülebilir. Akınoğlu (2006: 27), "*Coğrafya Eğitimi ve Toplum*" isimli makalesinde "*sosyologlar ve psikologlar insanın taşıdığı özellikleri, içinde bulunduğu ortamdaki dışarıya yorumlayamazlar. Yani toplum ve insan yaşadığı çevreye göre şekillenir*" diye belirtir. Eagleton'ın doğanın farklılaştırdığı kültür söylemini Akınoğlu da, insanın sahip olduğu belirgin özelliklerin doğanın bir etkileşimi sonucu olduğunu vurgular.

1897 yılında ABD'nin Mississippi eyaletinin New Albany kasabasında doğan William Faulkner'in,¹ *Sartoris* isimli eseri Amerikan tarihine ışık tutan bir belge niteliğindedir. Bu romanda Amerikan tarihinde meydana gelmiş ve ülkenin kaderini değiştiren en kanlı savaş olarak bilinen Amerikan İç Savaşı ve I. Dünya Savaşı konu edilmektedir. Ayrıca, William Faulkner'in eski ve soylu bir Güney ailesinin çocuğu olması, doğup büyüdüğü mekânı romanına taşıması ve roman karakterlerini kendisinden olduğu kadar ailesinden öykünerek kurgulaması eserlerinin otobiyografik öğeler taşımasını sağlamıştır.

Faulkner, danışmanı ve hemşerisi olan arkadaşı Sherwood Anderson'un önerilerini dikkate alarak kendi yaşadığı ve çok iyi bildiği mekânlar üzerine yazmaya başlar. Faulkner ilk kez bu romanında yaşamının büyük bir bölümünü geçirdiği Amerika'nın Mississippi eyaletinin Lafayette ilçesini okurlara, Yoknapatawpha ve Oxford şehrini de Jefferson olarak tanıtır (Buckley, 1961: 447). Aiken (1977: 1), Faulkner'in eserlerinde kurguladığı mekân olan Yoknapatawpha'nın edebiyatın en ünlü mekânı olduğunu vurgular. Faulkner, 1929'da

¹Faulkner'in ilk şiirlerinden biri New Orleans'ta Mermer Pan isimli kitapta basılır. Yayınevi tarafından yapılan bir dizgi hatası sonucu gerçek soyadı olan Falkner yerine Faulkner olarak basılır ve bu isim diğer eserlerinde yazar tarafından değiştirilmeyip bu şekilde kullanılır. Halman, T.S. *W.Faulkner* (1963: 13).

Sartoris ile başlayan ve 1962 yılında ölümünden önce yazdığı son romanı olan *Reivers* isimli romanına kadar Yoknapatawpha yöresi insanlarını, tarihini ve coğrafyasını tutarlı bir şekilde verdiği için pek çok okuyucunun Yoknapatawpha'yı gerçek bir yerleşim bölgesi sandıklarını söyler.

İsmini Kızılderililerin Yokna ve Patawpha ismini verdiği nehirlerin birleşiminden alan Yoknapatawpha,² aslında kendi yaşadığı köyü olan Lafayette County'dir. Mississippi eyaletine bağlı olan köyünü bu romanı için mekân seçmesi de bir rastlantı değildir. Faulkner'ın ailesindeki gerçek kişilerden öykünerek olay örgüsünü kurguladığı ilk romanı *Sartoris*'tir.³ Modern edebiyatta bilinç akışını kullanması Faulkner'e yazım tekniği açısından pek çok avantaj sağlamış ve bu akımın Amerikan edebiyatında öncülerinden biri olmuştur.

Faulkner, *Askerin Ücreti* [*Soldiers' Pay*] isimli ilk romanını 1926 yılında yazmıştır. Faulkner, Bayan Anderson'dan yazarlık konusunda akıl hocası olan kısa öykü ve roman yazarı kocası Sherwood Anderson'a *Askerin Ücreti* taslağını okuması ve görüş bildirmesi için aracılık etmesini rica eder. Kendisine yardımcı olacağını söyleyen Bayan Anderson, romanın ilk taslağını kocasına verir. Karısını bu konuda kırmak istemeyen Sherwood Anderson, Faulkner'ın romanıyla ilgili görüş belirtmemek kaydıyla kabul eder ve romanı okumadan Liveright yayınevine gönderir, böylelikle *Askerin Ücreti* romanı hemen basılır. Faulkner'ın romancı olmasında ve Liveright'in sonra yazacağı iki kitabı için para vermesinde Anderson'un büyük bir rolü olmuştur (Halman, 1963: 5). Dolayısıyla, *Sartoris* romanında “ilk kitabımın yayınlanmasına yardımcı olan Sherwood Anderson'a *Sartoris*'in onu pişman etmeyeceği inancıyla” ifadesi kitabın önsözünde yer almaktadır.

Faulkner'ın yazarlık kariyerinde ilerlemesi 1929 yılında yayımlanan üçüncü romanı *Sartoris* ile olsa da romanın basım sürecinde epey zorluk yaşamıştır. Faulkner, 1927 yılı başında yazdığı *Tozlu Bayraklar* (*Flags in the Dust*) romanını yayımlatmak için daha önce yazdığı iki romanı yayınlayan Liveright yayınevine götürür, ancak yayınevi romanı “*olay örgüsü, boyut ve perspektiften yoksun olduğu*” gerekçesiyle reddeder (Cohen, 1989: 26). Eserini gönderdiği diğer yayınevleri de bu eseri yayımlamayı kabul etmezler. Son gönderdiği Harcourt yayınevi de orijinali üzerinde radikal kısaltmalar yapılması ve isminin değiştirilmesi şartıyla kabul eder ve romanı *Sartoris* olarak basar (Cohen, 1989: 24-25). *Tozlu Bayraklar*

²Faulkner eserlerinde yarattığı “efsane ülke” için şöyle der: “Ben, Yoknapatawpha bölgesinin tek ve tekeli sahibiyim.” Halman, T.S. *W.Faulkner* (1963: 17).

³ Yoknapatawpha, Faulkner'ın romanlarında kurgusal mekân olarak verilen bir coğrafi bölgenin adıdır ve Jefferson da kurgusal bu mekânın başkentidir. Yazarın diğer romanı olan *Absolom Absolom*'un en arka sayfasında Yoknapatawpha'nın haritası yer almaktadır.

romanı ise Faulkner'ın ölümünden sonra hiç bir değişiklik yapılmadan, ilk yazıldığı haliyle, 1973 yılında yayınlanır. *Sartoris*, Faulkner'ın bilinç akışı metodunu kullanan bir romancı olarak ününün yayılmasını sağlamıştır. Yoknapatawpha, *Sartoris* romanından sonraki eserlerinde de mekân olarak kullanılmıştır. Faulkner, 1956 yılında *Paris Review* için verdiği bir röportajda *Sartoris* romanının kendisi için neden önemli olduğunu şöyle vurgular:

“*Sartoris ile başlayarak şunun farkına vardım ki, üstünde doğup yaşadığım posta pulu büyüklüğündeki toprakta bulunan yazılmaya değer şeylerin hepsini yazmaya bir ömür yetmez ve ben gerçek olanı süzüp güzelleştirmekle efsaneleştirerek bu bölgede hükümdar olmak özgürlüğümü elde edebilirim. Bu düşünce önüme büyük bir insanlık definesi serdi, böylece kendi evrenimi yarattım*” (Halman, 1963: 17).

Faulkner, yaşadığı ve insanlarını çok iyi tanıdığı Yoknapatawpha'dan kesitler verdiği *Sartoris* romanıyla ilk kez modernist bir yazım tekniği olan bilinç akışını kullanmıştır. Yazarın diğer romanlarını daha iyi anlamak için *Sartoris* romanının okunması gerekir. Faulkner, *Ses ve Öfke* [*The Sound and the Fury*], *Döşөгimde Ölürlen* [*As I lay Dying*], *Absalom Absalom* gibi romanlarında da aynı mekân ve karakterleri kullanarak başarısını pekiştirmiş; 1949 yılı Nobel Edebiyat ödülü ve 1955 yılında Pulitzer ödülü almaya hak kazanmıştır.

Sartoris romanında, Sartoris ailesinin eski Güney'e özgü kültürel ve ahlaki değerleri nesiller boyu sürdürmek için verdikleri çabalar ve bunun sonucunda ortaya çıkan sosyal olaylar önem taşımaktadır. Bu çalışmada, Faulkner'ın *Sartoris* isimli eserinde yerel kültürün temsilcisi olan Sartoris'lerin son kuşağında yerel kültürün devam edemeyişinde yer alan faktörler tartışılacak ve romanda yansıtılan sosyal çalkantıların kültürel bağlamda analizi yapılacaktır. Romandaki ana karakterlerin savaş sonrasında değişen zamana ve teknolojiye karşı aristokrat aile yapısını ve kültürünü koruma çabaları ve kuşaklar arası yaşanan çatışmalar; “Romanda Yer Alan Geçmiş Zaman İzleri”, “Yerel Kültürü Koruma Çabası”, “Yerel Kültürün Zaman Karşısında Değişimi” ve “Yerel Kültürün, Romanın Ana Karakterleri Üzerinde Yarattığı Etkileri” olmak üzere dört alt başlık halinde incelenecektir.

Romanda Yer Alan Geçmiş Zaman İzleri

Roman, Sartoris ailesinden genç Bayard'ın I.Dünya Savaşı'ndan evine dönüşüyle başlar ve ertesi yıl meydana gelen uçak kazasında ölümüyle sona erer. Romanda, insanlık tarihinin en kanlı savaşlarından biri olan 1861'de başlayıp 1865 yılında biten Amerikan İç

Savaş sonrası, Güney'de yerleşik Mississippi aristokrasisindeki sosyal çöküş, Sartoris ailesi ekseninde anlatılır. Güney'in aristokrat ailelerinden olan Sartorislerin geçmiş zamana duydukları özlem romanda belirgin bir şekilde hissedilir. Afrika'dan getirilen kölelerin bedava iş güçleri sayesinde tarıma dayalı ekonominin sağladığı zenginlik ve üstünlük, Sartoris ailesinin varıl ve soylu olmasını sağlamıştır. İç Savaş sonrası Güney'in yenilmesi ve kölelik kurumunun ortadan kalkmasının yasalaştırılması, sahip oldukları statüyü kaybetmelerine yol açmış ve birden yoksullaşmışlardır. Bu toplumsal değişimi kabullenmeyen Sartoris ailesi, geleneklerini sürdürmek istemişlerdir. *Sartoris* romanına konu edilen Sartoris ailesinin sahip olduğu kültürel değerlerin giderek yok olmaya yüz tutması, aristokrat olan aile yapısı için trajik bir olaydır. Sartoris ailesinin İç Savaş sonrasında ekonomik yıkımın eşiğine gelmeleri, onlar için bir ölüm kalım meselesine dönüşür. Yaşlı Bayard, İç Savaş sırasında yaşadıkları kıtlık ve hiç alışkın olmadıkları ekonomik buhranın beraberinde getirdiği güçlükleri, yaşlı Falls'a aşağıdaki gibi aktarır:

“Sekiz yüz altmış üç ve altmış dörtlerde, şu kesekâğıdındaki şekerle, kocaman bir parça toprakla birkaç kara derili alınabilirdi. Çoğu zaman, her şeyin bize karşı olduğu, şeker ve kahvenin bulunmadığı, yiyeceğin kıt olduğu, çalacak mısır varsa çalınmış mısır, yoksa hendeklerdeki yaban otlarını yediğimiz, gece yağmurda geçici orduğah kurduğumuz günleri düşünüyorum” (222).

1775–1783 yılları arasında Büyük Britanya ve Kuzey Amerika'daki 13 koloni arasında Amerikan Bağımsızlık Savaşı'ndan sonra meydana gelen diğer önemli olay Amerikan İç Savaşı'dır. Kuzeyin üstünlüğü ve Güney'in yenilgiyle sona eren bu İç Savaşın, Güneylilere yansıyan olumsuz etkileri romanda önemli bir yer kaplar. 1850'de Kuzey ve Güney arasında siyasi, sosyal ve ekonomik açıdan yaşanan çatışmanın başlıca sebebinin, kölelik kurumunu ortadan kaldırmak istememeleri olduğu belirtilmiştir (Locks vd, 2013: 168). Güneyliler, iyi ürün veren topraklarında çalıştırdıkları zenci⁴ kölelerin ucuz iş gücü sayesinde pamuk, mısır ve tütün tarım ürünleri ithal ederek zenginleşmiş ve Güneyli aileler gösterişli bir yaşam sürdürmüşlerdir. Buna karşılık dağlık ve tarıma elverişli olmayan alanlara sahip Kuzeyliler ise sanayi ve teknoloji alanında ilerlemiştir. İç Savaş sonrasında Güneylilerin evlerinde zenci uşaklar bulundurmaları ve onları iş gücü olarak kullanmaları kanunen yasaklansa da,

⁴“Zenci” kelimesi yerine –ırkçı bir yaklaşım sergilememek adına- günümüzde ‘Siyahi’ veya ‘Renkli’ gibi daha önyargısız sözcükler kullanılmaktadır. Çalışmada yer alan ‘zenci’ sözcüğü kullanılan Türkçe kaynaktan yapılan alıntılardan kaynaklanmaktadır.

Sartorislerin ev işlerinde ve bahçede çalışan Caspey, babası Simon, kız kardeşi Elnora ve yeğeni Isom isimli zenci uşaklarından sıklıkla bahsedilir.

Cumhuriyetçi Abraham Lincoln'ın 1860 yılında yapılan başkanlık seçimini kazanması, onun bu başarısını sürdüreceği, dolayısıyla sevdikleri yaşamlarının bir sonu olacağına inanan yedi Güney eyaleti, göreve başlama töreninden önce federasyondan ayrılır. Kölelik kurumunun kaldırılmasını istemeyen bu eyaletlerin devletten kopması, 1861'de başlayan ve 1865'te sona eren Kuzey ve Güney İç Savaşı'na yol açmıştır (Locks vd, 2013: 703). Yaşamları boyunca köle olarak kalmak istemeyen zenciler, köleliğin yasaklanmasını isteyen Kuzey saflarında yer almış ve Güney'e karşı savaşmışlardır. *Sartoris* romanında savaşın dönen Caspey, anılarını ailesine şöyle aktarır:

“Savaş her şeyi değiştirdi. Biz zenciler Fransa'yı Almanlardan kurtaracak kadar iyiyseniz, o zaman Almanlarla aynı haklara sahip olmalıyız demektir. Yani, Fransızlar böyle düşünüyor ve Amerika'da böyle düşünmüyorsa, ona bunu öğretmenin yolları var... Fransa'yı ve Amerika'yı kurtaran zenci askerdir. Zencilerden oluşan alaylar gündeliği bir dolara, gün boyunca buharlı gemilerden yük boşaltmaları bir yana, beyazların birleşip de öldürdüklerinden daha çok Alman öldürdüler” (66-67).

İç Savaş sırasında yaşadığı zorlukları anlatan Caspey, konuşmasının bir bölümünde “savaş, beyazların, zenciler olmadan yapamayacağını gösterdi” (70); “Fransa'da ve Amerika'da zencilerin kahramanca savaştıklarını ve ülkeyi kurtardıklarını ancak onlara hak ettikleri değerin verilmediğini”; “ama başı derde girince, siz ülkenin kurtarıcısınız” (71) sözlerini dile getirmiştir. Kölelerin yanı sıra Amerikalı yerliler ve yoksul beyazlar da bu savaşta Kuzeyin saflarında yer almışlardır. Siyah karşıtı gösteri ve söylemler, Ku Klux Klan gibi illegal örgütlerin Güney'de faaliyet göstermesi, ırkçılığın bu topraklarda daha da kök salmasına neden olmuştur.

Sartoris romanında siyasi güce sahip Güneyli bir aileden gelen ve Amerikan İç Savaşı'nda etkin rol oynayan konfederasyon birliği komutanı Jeremiah Vardaman Cockrell'den de bahsedilmektedir. Bayan Jenny Du Pre, yaşlı Bayard'ın halasıdır. İki yıl evli kalan Bayan Jenny kocasının ölümünden sonra dul kalınca Jefferson'a geri gelmiş ve Sartorislerin evinde yaşamının sonuna kadar kalmıştır. Sartoris ailesinin geleneklerini sürdürmek, evin hanımı olarak düzenini sağlamak ve evde çalışan zenci uşakları çalıştırmak onun başlıca görevleri arasındadır. Bahçıvan olarak çalışan Caspey'in kasabaya gideceğinin haberinin kendisine verilmediği ve kendisinden izin istenmediğine sinirlenen Bayan Jenny, kızgınlığını şu sözlerle dile getirir: “Döndüğü zaman görüşeceğiz. Beyazlarla zencilere aynı

üniformayı giydiren o aptala ne demeli? Bay Vardaman daha iyisini biliyordu; Washington'daki sersemelere o zaman bu işin böyle olacağını söylemişti” (71).

Bayan Jenny, diğer Güneyli aileler gibi kölelik sisteminin kaldırılmasına karşıdır, dolayısıyla zencileri beyazlar ile yasa önünde eşit gören ve zencilere Amerikan vatandaşı olma hakkı veren Abraham Lincoln'ı böyle bir yasa çıkardığı için 'aptal' olarak nitelemektedir.

Sartorisler, evlerinde zencileri hiçbir ücret ödmeden çalıştırmakta ve onlara kötü muamelede bulunmaktadır. Yaşlı Sartoris eve geldiğinde mutfakta yemek yiyen Caspey'i görünce *“sana bir hafta önce, buraya ya hemen gelmen ya da bir daha hiç uğramaman için haber yollamıştım.”* (88), diyerek kızgınlığını dile getirir ve ona atını hemen eyerlemesini emreder. Caspey, artık Sartorislerin evinde çalışmadığı için bu işi Isom'un yapmasını ister ve isteksiz davranır. *“Bu sırada yaşlı Bayard odun sepetinden kocaman bir odun parçası alıp vurdu.”* (89), eylemi ve Simon ve yaşlı Bayard'ın at arabasıyla eve dönerlerken dönemeçlerin birinde yanlarından araba ile hızla geçen Simon'u cezalandırmak için Isom'u ahıra götürüp *“koşum takımının kayışlarıyla kırbaçladı.”* (92), ifadesi soylu Sartoris ailesinin zencileri kendileri gibi eşit haklara sahip olarak görmedikleri, onları küçümseyip zulüm ettiklerinin kanıtıdır. Başkan Abraham Lincoln tarafından 1865 yılında onaylanan kanun ile ülkede köleliğin kaldırıldığı bilinmesine rağmen evlerinde ve tarlalarında kölelerin hala çalıştırılmakta olduğu görülür.

Sartoris romanında geçmiş tarihle ilgili *“John'un eski bir İspanyol kurşununa ve sarıhummaya yenik düşüp öldüğü”* (94) bilgisi yer almaktadır. Sivrisinekler aracılığı ile yayılan sarıhumma hastalığı, Amerika dahil pek çok ülkeyi ve kıtayı etkisi altına almıştır. Romanda bahsedilen *“İspanyol kurşunu”* ise 1898 yılında patlak veren İspanyol-Amerikan Savaşı ile bağlantılıdır. Chaves-Carballo (2013: 557), bu savaşta enfeksiyondan ölen asker sayısının muharebede ölen askerlerden daha fazla olduğunu belirtir. 118 gün süren bu savaşta 369 askerin öldüğü ve 1.939 askerin de sarıhumma hastalığına yakalanıp yaşamlarını kayb ettikleri bilinmektedir. Bu savaşta ölen askerlerden biride yaşlı Sartoris'in oğlu John'dur.

Yaşlı Sartoris, görkemli evlerinin tavan arasında duran sedir ağacından yapılmış sandığı, sarıhummaya yakalanmış oğlu John'un ve aynı ismi taşıyan torununun ölümünden sonra 1901 yılına kadar hiç açmamıştır. Bu sandıktan çıkardığı bir İspanyol kılıcı, iki düello tabancası, bir süvari kılıcı, kısa namlulu cep silahı, *“1840'lı yıllardan kalma mavi subay başlığı, ufak toprak bir tas, bir Meksika palası ve bir yağdanlık”* (95) onu geçmişe, İç Savaş

yıllarına götüren simgelerdir. John'a ait olan bu eşyalar, ondan kendilerine kalan kutsal emanet olarak özenle saklanmıştır.

Geçmiş zaman izlerini taşıyan diğer tanımlamalar ise taş kemerlerle çevrili olan ve eskimiş tuğlarla kaplı hükümet binası ve hemen önünde yine taştan yontulmuş Konfederasyon askerleri anıtıdır. Ayrıca “*zamana meydan okuyan*” (96) Sartoris ailesinin büyük dedesi Albay Falkner⁵ tarafından yaptırılan demiryolu ağları ve tren istasyonu da okuyucunun belleğinde kalan başlıca mekânlardır. Sartoris ailesinin evlerindeki salonla yemek odasının arasındaki çiftkanatlı kapının sonuna kadar açılması ve burada konuklarına mumların sürekli yandığı masada yemeklerin verilmesi, baloların düzenlenmesi ve yemek boyunca üç zencinin merdivenlerde durup konser vermesi (63-64), Sartoris ailesinin gösterişli bir yaşam sürdürdüklerini yansıtır. Halman'ın *William Faulkner* isimli çalışmasında vurguladığı gibi İç Savaş öncesi “*Güney, beyaz aristokrasi için rahat ve zevkli bir dünya idi*” (26). İç Savaş sonrasında ise yenilgiyi kabul etmeyip kendi düzenlerini sürdürmek istedikleri gözlemlenir.

Yerel Kültürü Koruma Çabası

Faulkner'ın *Sartoris* romanında, Amerika'nın Güney eyaletlerinden biri olan Mississippi'de yaşayan ve geleneklerine bağlı olan Sartoris, Snopes ve Compson aileleri konu edilir. Bu ailelerin ortak bir yönü I. Dünya Savaşı'na katılan çocuklarının eve dönmüş olmalarıdır. Romanın başlığı olan *Sartoris* isminden de anlaşılacağı gibi Sartoris ailesi daha detaylı olarak verilmiştir.

Eyaletler Savaşı olarak bilinen İç Savaş (1861-1865) ve I. Dünya Savaşı (1914-1918) yıllarında yaşamlarını sürdüren dört kuşak Sartoris ailesinin yaşamı konu edilmiştir.⁶ Halman (1963: 14), *Sartoris* romanında “*Sartoris ailesinin bazı kişilerinin Falkner ailesinin efsaneleriyle yoğrulmuş*” olduğunu söyler. Faulkner, “*Meksika savaşında kahramanca vuruşmuş*”, bir oyun yazarı olan büyük dedesi Albay William Falkner'ı Sartoris ailesinin büyük dedesi olarak romanına yansıtır. Romanda ağırlığı hissedilen diğer karakter ise Albay John'un 80 yaşında olan kız kardeşi Bayan Jenny'dir. Yang (2015: 208), “*The Tradition Defender-Three Women Characters in 'There Was a Queen'*” eserinde geleneklerine bağlı üç

⁵ Katolik ve yabancı düşmanı olan William Faulkner'in büyük dedesi Albay William Cuthbert Falkner Amerikan İç Savaşı başladığında kendine bağlı bir birlik oluşturup Güney Eyaletleri ordusuna katılmış ve Kuzeylilere karşı savaşmıştır. Savaş sonrası yaşadığı Mississippi'de “altmış millik bir demiryolu” ağı döşetmiştir. Halman, T.S. , *W.Faulkner* (1963: 11).

⁶ Sartoris ailesinin dört nesil bireylerini kuşak sırasıyla vermek faydalı olacaktır:

1. nesil Albay John Sartoris, 2. nesil oğulları Albay Bayard Sartoris ve John Sartoris, 3. nesil Bayard'ın oğulları Johnny Sartoris ve Bayard Sartoris 4. nesil Bayard'ın yeni doğan oğlu Benbow Sartoris.

kadın karakterini ele aldığı çalışmasında belirttiği gibi, Bayan Jenny, 1869 yılında Kuzey Amerikalıların babasını ve kocasını öldürüp evlerini yakıp yıkmasından sonra erkek kardeşinin evine sığınır. Ölene kadar Sartorislerin konağında ailenin direği olarak geleneğini, düzen ve ahlakını sürdüren otoriter, asil ve gururlu bir ev sahibesi olarak önemli görevler üstlenir.

Amerika'da 1860 yılında başkanlık seçimlerini, Güney'de köleliğin kaldırılacağına yönelik söylemlerde bulunan Abraham Lincoln kazanmış ve Amerika Birleşik Devletleri Başkanı seçilmiştir. İç Savaşta Kuzeylilerle birlikte olup Güneylilerle savaşan ve onları büyük yenilgiye uğratan kölelerin Amerikan vatandaşı sayılmaları federal hükümet tarafından kanunlaştırılmıştır. Güneyliler, köleliğin kaldırılmasını, siyah ve beyaz çocukların aynı okullarda okumalarını ve kölelerle aynı vatandaşlık haklarına sahip olmak istememiştir. Abraham Lincoln suikastından sonra, 31 Ocak 1865 tarihinde anayasanın 13.maddesindeki değişiklik onaylanarak kölelik kaldırılmıştır (*An Outline of American History*, 2005: 148-49). Romana konu edilen Sartoris ailesi de Güney eyaletlerinde olduğu gibi köleliğin kaldırılmasını onaylamamış, eski düzenlerini ve geleneklerini aynı şekilde sürdürmüşlerdir. Evlerinde daimi statüde köle olarak görevlerini sürdüren yaşlı Simon ve ailesi, Sartoris ailesine eskiden beri yaptıkları hizmetlerinden dolayı mutludurlar. Simon, tüm yaşamını Sartoris ailesine hizmet etmekle geçirmiştir. Eşi ve çocukları Caspey ve Elnora, yeğeni Isom'la birlikte gidecekleri başka bir mekân arayışına bile girmemişlerdir. Simon ve ailesi de efendileri olan Sartorisler gibi değişim sürecine girmeksizin geleneksel bir yaklaşım sergilemiştir.

Sartorislerin aile doktoru Dr. Peabody, evinde hala zenci uşaklarının olduğunu, tam sayısını bilemediğini, ancak altı veya yedisinin sürekli kendisiyle olduğunu Narcissa'ya gururla anlatır (293). Bu anlatıyla, beyaz-siyah ırk ayrımının ve köle alışkanlığının eğitim seviyesi yüksek olan ailelerde halen devam ettiğini görmekteyiz. Yol kıyısında ağaç dikimi işinde çalışan zenci bir baba ve oğlu, yakınlarında bir patlama sesi duyarlar. Nehir kıyısında, arabanın içinde ayakları suya batmış olan birisini görürler. Yanına yaklaştıklarında yaralı adamın beyaz olduğunu fark etmeleri üzerine baba otoriter bir sesle “*sakın dokunma ona. Beyazlar siz yaptınız derler. Burada böyle durup, beyaz biri geçene kadar bekleyeceğiz.*” (207), demesi üzerine oğlu, biraz daha kalırsa suda boğulacağını söyler ve yaralıyı arabadan birlikte çıkarırlar. Bu yaralı yaşlı Bayard'ın torunu genç Bayard'dan başkası değildir. Genç Bayard geçirdiği ağır araba kazasından sonra evine getirilerek bakımı sağlanır. Bayan Jenny, yatağından kalkamayan yeğeni Bayard'a kitap okuması için Narcissa'dan odasında kendisine

kitap okumasını rica etmiştir. Narcissa ise, “*hasta birisinin zencilerle yalnız bırakılmaması gerektiğini düşünüyorum*” (242) diyerek bu görevi kabul eder. Zenci babanın ve Narcissa'nın bu söylemi Güney'de yaşanan ırk ayrımının keskin boyutlarını sergiler.

Bayan Jenny, yaşlı Bayard'ın yüzünde beliren bir kistin alınması için onu Doktor Alford'a götürür. Muayenehanede çalışan görevlinin randevusunun olup olmadığını sorması üzerine “*Doktor Alford saat ondan önce işe gelmiyor demek istemiyorsun, değil mi?*” (99), sorusu üzerine görevlinin Doktor Alford'un randevu almayan hiç kimseye bakmadığını söylemesine fırsat vermeden içeri girip doktora haber vermesini kararlılıkla bildirir. Bayan Jenny'nin bu yaklaşımı eskiden beri süregelen saygın ve otorite sahibi Sartoris ailesinin geleneksel tutumunu yansıtır. Doktor Alford'un yaşlı Sartoris'in yüzünde beliren kistin derhal alınmasını, aksi takdirde kansere dönüşebileceğini söylemesi üzerine (101) yaşlı Sartoris hiçbir işlem yaptırmaksızın muayenehaneyi terk eder. Eskiden olduğu gibi sağlıkla ilgili problemleri için doktorun görüşlerini hiçe sayarak yaşlı Falls ismindeki eski arkadaşını eve çağırır. Falls, hazırladığı kara merhemi kistin üzerine özenle sürer ve bu merhemi büyükannesinin yüz otuz yıl önce bir Kızılderili bir kadından öğrendiğini söyleyerek “*bizler de hala büyükannemi izler, geride hiçbir şey bırakmayız*” (221) der. Bu olay, yaşlı Sartoris'in iyileşmesi için modern tıp yerine geleneksel kara merheme umut bağlaması, geçmişle iç içe yaşadıklarının birer belirtisidir.

Savaştan dönen genç Bayard, yeni aldığı güçlü motoru olan arabasına Simon'un binmesini ister. Simon, daha önce hiç binmediği arabadan çok korksa da bir hizmetçi olduğu için verilen emre itaat ederek arabaya binmek zorunda kalır. Daha sonra arabanın yokuşu çıkacağı yerde aşırı hızdan dolayı korkup kontak anahtarını kapatır ve arabadan dışarı çıkmayı başararak var gücüyle koşmaya başlar (118-119). Sürekli at arabasını kullanan Simon için motorlu araba ölüm saçan tehlikeli bir araçtan başka bir şey değildir.

Bayard'ın İç Savaşta konfederasyon albayı olan babasının, II. Dünya Savaşı'nda ölen ikiz kardeşinin adının John olması ve dedesi yaşlı Bayard'ın adını taşıması ailenin geçmişe bağlılığını gösterir. Sartoris ailesi gurur duydukları geçmişle, savaşta kahramanca çarpışan Bayard'ın oğlu John ve John'un oğlu Bayard olarak devam eden Sartorislerin şanlı isimlerini, şerefini ve onurunu her kuşakta yaşatmak istemeleri köklü aile geleneğinin olduğunun göstergesidir. Benzer şekilde, Bayan Jenny, genç Bayard ve Narcissia'nın yeni doğacak bebeğin isminin John olması gerektiğini söyler (276).

Sartoris romanında, İç Savaş yıllarından beri özenle korunan eşyaların isimleri de yer almaktadır. Yaşlı Bayard'ın tavan arasında sakladığı kilitli bir sandıktan çıkardığı

'konfederasyon askerlerinin grisinde' olan bir giysi ve son sayfasında, ölmüş Sartorislerin isimlerinin yazılı olduğu bir İncil vardır. Yaşlı Bayard, İncil'de sütunun en altına cebinden çıkardığı dolmakalemiyle savaşta ölen torunun ismini ve tarihini yazar: "*John Sartoris. 5 Temmuz 1918*" (97).

Romanda adı geçen eşyalar, atalarından kendilerine kalan kutsal emanet olarak kabul görmüş ve geleneklerine göre özenle saklanmıştı. Williams (1998: 56) "*Kültürün Analizi*" isimli çalışmasında vurguladığı gibi "*kültürel gelenek atalardan süzülerek gelen bir seleksiyondur.*" Faulkner'ın *Sartoris* isimli eserinde toplumsal değişime uyum sağlayamayan Sartoris ailesi yaşadıkları çağın getirdiği değişimi yadsıyarak atalarının geleneklerini sürdürmüşlerdir. Kasapoğlu ve Ecevit (2004: 137), kültürel ürünlerin veya kültürün kendisinin bir toplumun devamını sağlayan önemli bir araç olduğunu belirtirler. Sartoris ailesi de alışkın oldukları Güney kültürünün öngördüğü yaşam tarzını sürdürüp var olma mücadelesi vermişlerdir.

Yerel Kültürün Zaman Karşısında Değişimi

Sartoris romanında Amerikan İç Savaşı sonrası Güney'in yenilgisiyle oluşan ekonomik, psikolojik ve ahlaki çöküntü Sartoris ailesi odak alınarak gözler önüne serilir. İç Savaş sonrasında kölelik kurumunun yasal olarak ortadan kaldırılmasıyla ucuz iş gücü sağlanamamış ve tarıma dayalı ülke ekonomisi giderek kötüleşmiştir. Uçsuz bucaksız toprak sahibi Güneylilerin, fakirleri, beyaz ve siyah köleleri sömürerek zenginleştikleri bilinmektedir. Halman (1963: 26), "*maddi refahı azalan, yenilginin utancına kapılan, sömürme gücünü yitirmeye başlayan aristokrasi, eski günlerin özlemiyle yaşamaya koyulduğunu*" belirtir. Bu olay, Güney'deki kent soylu aristokrasi sınıfının başkalaşım geçirmesine ve ahlaki bir çöküşün yaşanmasına neden olur. Savaşın yenilgisi ağırdır ve bunu yüreklerinde hissederler.

Katıldıkları savaşlarda kahramanlıklarıyla ün kazanmış, aristokrat Sartoris ailesinden yaşlı Bayard, kendi adına kurduğu bankanın müdürü olarak çalışmaktadır. Bayard'ın paraya ihtiyaç duyması evlerinde çalışan Simon'u bile güldürür ve "*sizin gibi varıl bir adamın paraya gereksinimi olacak!*" (231) diye şaşkınlıkla söylemekten kendisini alamaz. Aynı şekilde yaşlı Bayard'ın evini yöneten ve evle ilgili kararlar alan ve onları uygulayan kız kardeşi Bayan Jenny de para konusunda çok dikkatli davranır ve bir kuruş bile fazla harcama yapmak istemez. Simon, kilise korosuna olan borcunu öder ama 40 sent eksiği kalır. Üzerinde

parası olmadığı için Bayan Jenny'in verebileceğini düşünerek parayı rahibe verip vermemek arasında kararsız kalır. Bayan Jenny, evlerinde hiçbir ücret almadan çalışan Simon'a ihtiyacı olan bu parayı vermeyi çok görür. Bayan Jenny'nin Simon'a söyledikleri varsılıktan yoksulluğa geçişlerinin bir göstergesidir: *“Senin kırk sentin var Simon diyerek söze karıştı. Sana dün akşam o ayakkabıları aldıktan sonra yarım doların kaldı. Simon ona şaşkınlık ve acı içinde baktı”* (274). Bayan Jenny'in tutumlu olması ve paranın son kuruşuna kadar hesabını sorması savaş sonrası yaşadıkları ekonomik zorlukların getirdiği bir davranıştır. Örneğin, Bayan Jenny yeğeni genç Bayard'a bir an önce eve dönmesi için telgraf çeker ve yazacağı kelimelerin on sözcükten fazla olmamasına çalışır. Etkili bir mesaj yazabilmek için on kelimeyi aşsa bile telgraf memurunun eline sıkıştırdığı bir doları kabul etmesini vücut diliyle ima eder (366). Bayan Jenny'nin zengin ve aristokrat bir aileden gelen birisi olarak para konusundaki yaklaşımı savaş sonrası fakirleşmenin göstergesidir.

Yaşlı Bayard, her gün bankaya kendisine ait bir at arabası ile gitmektedir. Torununun arabasına binmek istememesine rağmen genç Bayard'ın arabayı hızlı kullanmaması ve bir kazaya neden olmaması temennisiyle arabasına sıklıkla biner ve birlikte dolaşırlar. Bayan Jenny bu durumu olumlu karşılamaz. Evin uşağı Simon da Bayan Jenny ile aynı fikirdedir ve yaşlı Bayard'ı bu konuda şöyle uyarır:

“Kendi oğlunuz, ikiz torununuz, önünüzden o şeye binmiş geçiyorlar, siz de buna izin veriyorsunuz. Siz de onlar gibi kusurlusunuz. Oysa Bay John efendim, onlar için yasalar koymanız gerek; tüm bu yabancı savaşlar ve benzeri şeylerle gençler doğru davranışlardan uzaklaştılar; bir beyefendi olmayı unuttular. Sizin ailenizin de, soysuzların bindikleri o şeyleri sürdüklerini gören halk ne düşünecek dersiniz? Bay John, kendinizi yeniden göstermeniz gerekiyor. Savaş öncesinden beri Sartorisler bu ülkede soyluluk demek değil miydi? Bir de şimdi bakın onlara” (117).

Sartoris ailesinin en belirgin özelliği, sosyal geleneğin savunucuları olarak soylu, şanlı ve şerefli geçmişlerine tutunarak Güney kültürüne sahip çıkmak ve büyük bir gururla onu gelecek kuşağa taşımaktır. Ancak, dedesi yaşlı Sartoris ve büyük halası Bayan Jenny, kardeşi John'un ölümüyle yıkıma uğrayan genç Bayard Sartoris'e gelenek ve göreneklerini aktarmada başarılı olamazlar. Bayard örneğinde olduğu gibi genç kuşaklara aktarılmak istenen kültür aktarılamamıştır. Bayan Jenny'nin, genç Bayard'ın yeni aldığı arabasına karşı olumsuz tutumu ve Simon'un Bayan Jenny'ye karşı bu söylemleri, Sartorislerin aile geleneklerinin yıllar içinde nasıl bir değişime uğradığının göstergesidir.

Genç Bayard'ın dedesi yanındayken hızlı araba kullanması ve yaptığı bir araba kazasında Yaşlı Bayard'ın kalp krizi geçirerek ölümüne sebep olması, onun evden uzaklaşp farklı maceraya atılmasını sağlar. Atıldığı her maceranın onu ölüme yaklaştırdığının bilincindedir. Genç Bayard, atı Parry'e biner ve avlanmak için uzak yerlere gider. Noel'de evde olmak için yola çıkan genç Bayard, soluğu kesen bir ayazda, karanlığın çökmesiyle yolunu kaybeder ve yardım talebinde bulunmak için yolda gördüğü küçük bir kulübenin kapısını çalar. Kapının açılmasıyla kendisini kulübenin zenci olan sahibine tanıtır ve tokalaşmak için elini uzatır (339). Bayard'ın bir siyah ile tokalaşmak isteği, evlerine konuk olup Noel yemeğini ailesinden uzak siyah bir aileyle birlikte yemesi, geleneklerine bağlı Sartoris ailesi ile çelişmektedir. Bir Güneyli olarak, feodal geleneklerin hüküm sürdüğü, ırk ve sınıf ayrımının yoğun yaşandığı ve siyahlarla sosyal izolasyonun olduğu bir çevrede yetişen genç Bayard'ın hiç tanımadığı yoksul olan siyah bir aileye konuk olması, ambarında yatması ve ertesi gün ayrılırken bir testi dolusu içki bırakması, soylu ve aristokrat Sartoris ailesi geleneğine ters düşmektedir.

Hümanist yaklaşımın temsilcisinden olan Rogers'a göre benlik *“bir süreç, değişim ve akışkan”* olup ideal benlik kavramı ise *“bireyin ulaşmaya çabaladığı bir model”*dir. Benlik ve ideal benlik kavramları arasında büyük bir fark olduğunda bireyin rahatsızlık yaşayacağını ve bireyin gelişimini engelleyeceğini öne sürmüştür (Frager ve Fadiman, 1998; Gürcan, 2015: 17). Rogers'ın söyleminin ışığı altında genç Bayard için bu boşluğun büyük olması, psikolojik yıkımı beraberinde getirmektedir. İki benlik kavramı arasında gidip gelmesi, Bayard'ı olumsuz etkilemiş ve travma yaratacak kadar umutsuzluğa itmiştir.

Yerel Kültürün Romanın Ana Karakterleri Üzerinde Yarattığı Etkiler

Sartoris ailesinin yaşamda kalan tek genç kuşak temsilcisi Bayard'dır. Kendisi gibi pilot asker olan kardeşi John ile birlikte I. Dünya Savaşına katılmıştır. Kardeşi John'un kullandığı savaş uçağının Fransız semalarında çarpışırken düşmesi ölümüne sebep olur. Hiç beklemediği bir zamanda kardeşinin ölümü, yasa gereği Genç Bayard'ın cephedeki görevini bırakıp eve dönmesini gerektirir. Bu olay, Bayard üzerinde derin yaralar bırakır ve vicdan azabı çeker. Günlerini amaçsız, mutsuz ve boş geçirmektedir. Genç Bayard savaş öncesi soyluluk anlamına gelen 'Sartoris' adına yakışan bir beyefendi olamamasının ızdırabını yaşar (117). Ayrıca, eve gönderildiği için büyük dedesi, amcası ve babası gibi kahraman olamaması Genç Bayard'da derin yaralar açmıştır.

Faulkner'ın bir yazar olarak savaş ile ilgili görüşleri roman kahramanı Bayard'ın görüşleri ile örtüşmektedir. Halman (1963: 26) Faulkner'ın “*savaşlar asla kazanılmaz. Savaş alanı insana sadece kendi çılgınlığını ve umutsuzluğunu gösterir; zafer ancak düşünürlerle ahmakların boş kuruntusudur*” sözlerine yer verir (26). Faulkner gibi genç Bayard da savaşın gereksiz ve saçma olduğunu, at üstünde savaşmanın da bir erdem olmadığına inanır.⁷ Savaşın can sıkıcı olduğunu ve büyükbabasının İç Savaşın sürdüğü Virginia'da bile kalmadığını (230) söylemesi üzerine halası Jenny ağır ithamda bulunur:

“*İyi ki bir savaşa gittin, Dünyada savaşa bir kendin mi gittin sanıyorsun sen? Benim Bayard'ım da savaştan döndüğünde, onunla birlikte yaşaması gereken herkesin başına dert olmuştu. Ama o bir beyefendi; ortalığı da ayağa bir beyefendi gibi kaldırdı; böyle Mississippi'li köylüler gibi değil. Çarıklılar. Bir tek atla neler yaptığını düşünsene. Ona bir uçan araç gerekmiyordu*” (229).

İç Savaş sonrası Güney'de anlatılan öykülerde yenilginin ezikliği görülür. Yaralarını ancak geçmişe bağlılıklarıyla sağaltabileceklerine inanırlar. Bayan Jenny'nin savaşa dair düşüncesinde yansıtıldığı gibi kültürel geçmişe özlem duyarak ve düşlerinde yaşatarak yaralarını sağaltmaları mümkündür. Küçüklüğünden beri soylu Sartoris erkeklerinin kahramanlık öykülerini dinleyerek büyüyen ve onlar gibi şanlı, şerefli ve cesur bir kahraman olması gerektiği bilinciyle yetiştirilen Bayard, Bayan Jenny'e cevap veremez, kendisini ezik ve yetersiz hisseder. Savaşta ölen Sartoris erkeklerinin başarısıyla büyük gurur duyan Bayan Jenny'nin “*en azından kendine yakışır bir biçimde öldü, bir atla senin o uçakla yapacağından çok daha fazlasını yaptı*” (230), demesiyle savaşta üstün bir başarı kazanamadan eve gönderildiği için yaşamış olduğu hayal kırıklığı, genç Bayard'ı bir boşluk duygusuna iter.

Bayan Jenny tarafından küçüklüğünden beri Sartoris ailesinin geleneklerine göre nasıl yaşaması ve ölmesi gerektiği konusu, genç Bayard'ın belleğine işlenmiştir. Genç Bayard Sartoris erkeklerinin cesaretlerini, savaştaki kahramanlıklarını ve dehşet verici ölümlerini tıpkı yazar Faulkner'ın çocukluğundaki gibi dinleyerek büyümüştür. Kendisinden de böyle bir kahramanlık göstermesi beklentisi bilinçaltına yerleşmiştir. Faulkner, Bayard'ın içinde olduğu bunalımı ve kardeşi John'a karşı hissettiği suçluluk duygusunu özeleştirir olarak aşağıdaki gibi verir:

⁷Sartoris romanında Bayard gibi savaştan dönen eşi Narcissa'nın kardeşi Horace Benhow ve çocukluk arkadaşı Buddy MacCallum da savaşın olumsuz etkilerini üzerinden atamazlar ve savaş öncesi yaşantılarına dönemezler. Bir avukat olan Horace mesleğini bırakıp cam üfleme işiyle meşgul olur. Bully ise Bayard'a orduyu hiç sevmediğini ve “*tembel bir adam için iyi bir yaşam*” olduğunu söyler (Faulkner, 1985: 319).

“Eve gitmekten korktun. Bir kara derilinin atını gizlice sana getirmesini sağladın. Sen, başarılı olamayacağını bildiğin, hatta olası bile görmediğin şeyleri tüm yargularının tersine yapan sen, kendi davranışlarının sonuçlarını karşılamaktan ürküyorsun. Sonra yeniden içindeki acı, derin ve onarılmaz bir şey, öç alma, haklı çıkarma ve suçlama duygularıyla alevlenip parladı; bu neydi; bu alev niyeydi, kime karşıydı, onu da bilmiyordu: Sen yaptın! Hepsine sen neden oldun. Johnny’yi sen öldürdün” (310).

Genç Bayard, savaşta iyi bir performans ve cesaret gösteren kardeşi John Sartoris’in havada ateş edilen uçağından atladığını ama kendi uçağı da saldırıya uğradığı için görüş alanından çıktığı halde defalarca alçalıp aramaya devam ettiğini, ancak bulamadığını (251) büyük bir elem içinde Narcissa’ya anlatır. Bayard, ikiz kardeşi John’un ölümüne engel olamadığı için kendisini sorumlu tutar ve tüm benliğini saran suçluluk duygusu içinde ezilir. Kardeşi John ölüyken kendisinin yaşaması anlamsızdır. John’un ölümü hep gözlerinin önündedir (320). Dolayısıyla kendisini içkiye verir; sorumsuz ve bencil davranır. Sevgisiz olduğu için yeni doğacak çocuğı bile onu mutlu edemez ve eşi Narcissa ile hep mesafelidir. Narcissa’nın Bayard’a yönelik duyguları farklı olup hüznün doludur:

“Narcissa onun yürekli ve durgun yüzüne, zayıf düşmüş bedenine baktı ve acımayla yüklü sessiz hüznü ona doğru aktı. Bayard her şeye karşı o denli sevgisizdi ki; o denli...katı... Hayır, onu tanımlayacak sözcük bu değildi; ‘soğuk’ sözcüğünüyse Narcissa düşünememişti; acımasızlığı anlayabilirdi ama duygusuzluğu hayır...” (249).

Genç Bayard, kasabanın en zengin ve aristokrat ailesinden gelmesine rağmen savaş sonrasında yaşadığı boşluk duygusundan kurtulamaz. Savaşta kahraman olmak onda bir tutku haline gelmiştir; dolayısıyla ölümü kucaklamak için gözü kapalı pek çok maceraya atılır. Dar ve tozlu patika yollarda, kasabada arabasıyla sürekli hız gösterisinde bulunur. Bir hız denemesinde dere yatağında devrilen arabasından kaburga kemikleri kırık olarak çıkar. Aşırı hız konusunda kendisine yönelik eleştirileri göz ardı eden Bayard bu eylemi o kadar sıklıkla tekrarlar ki, arabayı yavaş kullansın diye yanında oturan dedesinin kalp krizi geçirip ölmesine sebep olur. Bu kazadan sonra yaşadığı vicdan azabı da onu durdurmaz ve içini hafifletmez. *“Allah kahretsin, öyle bile olmuş [ölmüş] olsa o mu suçluydu? Büyükbabasını kendisiyle gelmesi için o mu zorlamıştı? O mu yaşlı adama iyi işlemez bir yürek vermişti?” (310),* şeklinde özeleştirisini yapar. Daha önce hiç denemediğı ve tehlikeli olan rakun ve tilki avına katılması da genç Bayard’ın içgüdüsel olarak öldürme ve öç alma duygusundan kaynaklanır.

Arabayı çok hızlı kullandığı için kaza yapması (252), daha kırılan kaburga kemikleri iyileşmeden arabanın onarımı için Memphis'e gitmesi (259), ailesinden uzakta başıboş dolanıp durması onun ölümle dansıdır. Narcissa'nın Bayard'a "*sen kendini incitecek şeyleri başkalarını üzme için yapıyorsun. Aslında hoşuna gittiğinden değil*" (253) diye söylemesi de Bayard'ın yaşadığı azabı doğrular niteliktedir. Levi-Belz, vd. (2019: 1), intihara yol açan temel faktörün kişinin yaşadığı dayanılmaz psikolojik sanrı olduğunu vurgulayarak; intihara meyilli bireyler arasında kişilik, duygusal özellikler, düzensizlikler ve diğer psikolojik faktörlerin önemli bir rol oynadığını belirtir. O'Connor ve Nock (2014: 73) "*The Psychology of Suicidal Behaviour*" isimli çalışmasında, intiharın nedeninin çoğunlukla psikolojik faktörlerden kaynaklandığını ve kişinin yaşamını sonlandırmak için aldığı bilinçli bir karar olduğunu belirtir. *Sartoris* romanında da bunalım içinde olan Genç Bayard'ın kendi yaşamını sonlandırmak isteği benzerdir.

Cohen'ın (1989: 25) belirttiği gibi aristokrat geleneği sürdürmek için çabalayan yaşlı Bayard Sartoris ve Bayan Jenny, çürümeye yüz tutmuş etik değerleri genç Bayard'a aktarmada başarılı olamazlar. Yaşlı Sartoris ve Bayan Jenny, Bayard'ın kendilerini dinlemeyen, başına buyruk halinden hoşnut değillerdir. Bayard'ın ehlileştirilmemiş atlara binmesi, kendini içkiye vermesi, hızlı araba kullanması, avcılığa merak salması ve Amerika'nın farklı yerlerinde avare dolaşması, kısacası korkusuzca her türlü maceraya atılması "*zamana meydan okuyan*" (98) efsane Sartoris ailesi için aykırı bir örnektir.

En sonunda bindiği deneme uçağının güvenli olmadığının "*derme çatma*" ve "*bozuk*" (363) olduğunun bilincindedir, bir intihar girişimi olan bu eylem, kendi tercihidir ve pilotların binmemesi yönündeki uyarılarına rağmen havalanır. Uçağın yükselmesiyle kanatlarından birinin kopması ve başına çarpması sonucu yaşamını yitirir. Bayard'ın askerden eve dönmesi ve uçağa binmesi arasında geçen süre onun yaşama isteksizliğini gösteren eylemlerle doludur. İçindeki karanlıktan ve buhrandan kurtulması zordur. Sartoris ailesinin bir bireyi olarak dedesinden kendisine kalacak mirası ve Narcissa ile sürdüreceği gelecek yaşamı düşünmez. Izdırap içinde yaşadığı hayal kırıklıkları ve mutsuzluğu yaşamına kast etmesiyle son bulacaktır. Kısacası, Backman'ın (1956: 97) vurguladığı gibi *Sartoris* romanı "*Bayard'ın kendini öldürmek için giriştiği mücadelenin hikayesidir.*"

Halman (1963: 25), Faulkner'ın bakış açısından yola çıkarak, "*yirminci yüzyılın insanı, çevresinin ateş çemberi içine kısıtlanmış bir akrep gibidir. Ateş çemberini kırıp dışarı çıkamadığı için çırpınır, kıvrınır, sonunda kendini sokup öldürür,*" söylemi kendini toplumdaki soyutlayan ve acı içinde kıvranan Bayard'ın durumunu özetler. Ölüm bir bakıma

Bayard'ın kabullendiği yazgısıdır, kaderidir. Faulkner'e göre evrensel olan "*kör tragedya*"dır (Halman, 1963: 25).

Sartoris romanının sonunda, Sartoris soy isminin yeni nesilde artık yer almayacağını Narcissia ve Bayan Jenny arasında geçen diyalogdan öğrenmekteyiz. Bayard'ın uçak kazası geçirdiği gün oğlunun doğması da anlamlıdır. Ancak, Narcissia yeni doğan oğluna Bayan Jenny'nin istediği gibi aile büyüklerinden biri olan John adını koymayacağını ve adının Benhow Sartoris olacağını söyler (378). Narcissa'nın kızlık soyadı olan Benhow'un Sartoris soy isminin yerini almasıyla nesiller boyu süregelen köklü Sartoris sülalesinin geleneği de son bulacaktır.

Özet olarak, yerel kültürün genç Bayard üzerinde yarattığı olumsuz etkinin her geçen gün arttığı ve bir Sartoris olarak kahraman olamayışının sancılarını yaşadığı görülür. Kardeşi John'u savaşta uçağının düşmesi sonucu kaybetmesi ve kendisinin de savaşta üstün bir başarı göstermeden geri dönmüş olması, genç Bayard'ın yaşamını alt üst etmiş, aile geleneğini ve şerefini bu anlamda hiçe sayıp kendisinden beklenmeyen bireysel eylemler içine girmiştir. Nitekim Genç Bayard, güvenli olmadığını bildiği test uçağına biner ve yaşamı sonlanır.

Sonuç

Amerika'nın güney bölgesinde doğan Faulkner; roman, hikâye yazarı, şair ve film senaristi olmasının yanı sıra yaşadığı Güney'in evrensel değerlerini ve insan hümanizmasını eserlerinde ön planda tutmayı ustalıkla gerçekleştirmiştir. Aytür (1979: 68), "*Güneyli Hemşeriler: William Faulkner ile Yaşar Kemal*" isimli çalışmasında Faulkner'in "*evrensel anlamlarla yüklü*" ve çarpıcı yerel nitelikler taşıyan bir roman yazarı olduğunu vurgular.

İç Savaş ve I. Dünya Savaşı Amerika'nın tanık olduğu en önemli savaşlardır. İki büyük savaş arasında geçen bu süre içinde Amerika büyük bir değişime uğramıştır; ülke, kırsal yönetimden kentsel ulusa dönüşmüş, çelik üreten fabrikalar çoğalmış, kıtalararası demiryolu hatları döşenmiş, şehirleri gelişmiş ve tarımsal işletmeleri artmıştır. Faulkner, *Sartoris* romanında İç Savaş ve I. Dünya Savaşı sonrası Güney'de olan değişimin yanı sıra insanların içinde buldukları durumu fiziksel, sosyokültürel ve psikolojik boyutlarıyla yansıtmıştır.

Sartoris romanı için William Faulkner "*üstünde doğup yaşadığım posta pulu büyüklüğündeki toprak*" (Halman, 1963: 17) olarak nitelediği Oxford'u yani kurgusal Yoknapatawpha'yı mekân olarak seçmiştir. Romanda, dönemin tarihi ve siyasal olaylarının

arka fonda sıklıkla kullanıldığını ve savaşın yerel kültürü olumsuz etkilediğini görmek mümkündür.

Köklü ve soylu bir Güney ailesinin çocuğu olan Faulkner, *Sartoris* romanında yerel kültürü koruma bilincini ön planda tutmuştur. Bu romanda genç kuşağı temsil eden kahramanlar, yaşadıkları çelişkiler ve içinde buldukları sosyal koşullar nedeniyle yerel kültürün değer yargılarına yabancılaşmışlardır. Sartoris ailesinin eski kuşak kahramanlarının verdiği yaşam mücadelesi kadar genç kuşağın verdiği mücadelede önem taşımaktadır.

Sartoris'te yaşlı Bayard ve Bayan Jenny sahip oldukları onur, bilgelik ve Güney'e özgü iyi ahlak gibi kültürel değerleri genç kuşaklara taşımak isterler. Romandaki karakterler sınıfsal farklılıktan kaynaklanan ikilem ve kimlik karmaşası yaşarlar. Farklı mekânların yer aldığı bu süreçte değişen zaman ve yeni anlayış, bu romanda vurgulanan yerel kültür öğelerini olumsuz etkilemiş ve roman kahramanları kolektif bir yaşamdan bireysel bir yaşama geçiş göstermiştir. Kısacası, nesiller boyu süregelen yerel kültürü koruma çabaları değişen zaman ve ilerleyen teknoloji karşısında zayıf kalmış ve sonraki kuşaklara aktarılamamıştır.

Son olarak, farklı kültürel ortamlarda yaşayan insanların iletişimleri ve iletişimin doğurduğu sonuçlar, toplum baskısı ve önyargılar sosyal psikoloji için aynı zemindedir. Bu romanıyla Faulkner aynı coğrafya ve kültür toplumundan gelmiş olmasına rağmen romanında konu edilen olaylarla, aristokrat Sartoris ailesinin görkemli geçmişini koruyamadığı ve zamana ayak uyduramayıp Sartoris soy isminin yok olacağını sinyallerini verir. Genç Bayard'ın ölümüyle soylu Sartoris ailesi ve temsil ettikleri Güney kültürünün de son bulacağı görülebilir. *Sartoris* romanında savaşın insanın karşılaştığı bir yıkım, bir tragedya olduğunun altı çizilmiştir. Romanda cesaret, onur, merhamet ve kahramanlık gibi evrensel temalar ön plandadır.

Toplumda egemen olan güç ilişkileri, kültürel geçmişe olan bağlılık, insanın direnci ve güç şartlar altında yaşamlarını sürdürme azmi, aynı kültür ve coğrafyadan gelmiş olan yazar Faulkner'ı 20'nci yüzyılın dünya çapında tanınmış Amerikan romancısı kılmıştır. Bu anlamda *Sartoris* romanı sadece bir kurgu olmayıp, Güney'in kederini ve utancını yüreğinde hisseden yazar William Faulkner tarafından, Amerika'nın Güney'inde yaşanmış olayların insanlar üzerindeki etkileri ile bir kültürün çöküşünü tarihsel, sosyolojik, psikolojik açıdan ele alan ve otobiyografik öğelerin de yer aldığı zengin bir doküman niteliğindedir.

Kaynakça

- Akınoğlu, O. (2006). Coğrafya eğitimi ve toplum. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 13, 25-48.
- An Outline of American History (2005). Bureau of International Information Programs U.S. Department of State. <http://usinfo.state.gov/> 2005. Erişim Tarihi:27.03.2020
- Aiken, C. S. (1977). Faulkner's Yoknapatawpha county: Geographical fact into fiction. *Geographical Review*, 67(1), 1-21.
- Aytür, N. (1979). Güneyli hemşeriler: William Faulkner ile Yaşar Kemal. *Batı Edebiyatları Araştırma Dergisi*, 2, 69-78.
- Backman, M. (1956). Faulkner's Sick Heroes: Bayard Sartoris and Quentin Compson. *Modern Fiction Studies*, 2(3), 95-108.
- Buckley, G. T. (1961). Is Oxford the original of Jefferson in William Faulkner's novels? *PMLA*, 76(4), 447-454.
- Chaves-Carballo, E. (2013). Clara Maass, yellow fever and human experimentation. *Military Medicine*, 178, 557-562.
- Cohen, P. (1989). Flags in the dust, "Sartoris", and the unforeseen consequences of editorial surgery. *The Faulkner Journal*, 5(1), 25-43.
- Eagleton, T. (2000). *The Idea of Culture*. United Kingdom: Blackwell Publishing.
- Faulkner, W. (1985). *Sartoris*. Signet Books: U.S.A. *Sartoris*. (Çev. G. Yener). İstanbul: Can Yayınları. (Orijinal yayın tarihi, 1953).
- Fragar, R. ve Fadiman, J. (1998). *Personality and Personal Growth*. (4th ed.). United States: Longman.
- Gürçan, D. (2015). Benlik farklılıklarına Rogers'ın danışan odaklı terapisi ile yaklaşım: Vaka çalışması. *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 2(1), 13-26.
- Halman, T. S. (1963). *William Faulkner: Hayatı, Sanatı, Eserleri*. Varlık Yayınevi: Ankara.
- Kasapoğlu, M. A. ve Ecevit, M. C. (2004). Culture and social structure: Identity in Turkey. *Human Studies*, 27(2), 137-167.
- Levi-Belz, Y., Gvion, Y. ve Apter, A. (2019). Editorial: The Psychology of Suicide: From Research Understandings to Intervention and Treatment. *Frontiers in Psychiatry*, 10, 214. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2019.00214>
- Locks, C., Mergel, S., Roseman, P., Spike, T. ve Lasseter, M. (2013). *History in the Making: A History of the People of the United States of America to 1877*. History Open Textbooks.

O'Connor, R.C. ve Nock, M. (2014). The psychology of suicidal behaviour. *Lancet Psychiatry*. 1, 73–85.

Özbek, H. S. (1993). *İnsan Felsefesi Açısından İdeoloji: Karşılaştırmalı bir Çalışma*. (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Sonal, E. (2016). Yaşar Kemal'in Binboğalar Efsanesi ve William Faulkner'ın Sartoris isimli eserlerinde ulusal kimlik oluşturma çabası: Yerel kimlik ve ulusal kimlik çatışması. *Bir Edebiyat Adası: Yaşar Kemal Sempozyumu*, Bursa (111-118 ss).

Williams, R. (1998). *The Analysis of Culture. Cultural Theory and Popular Culture: A Reader*. J. Storey. (Ed.), U.S.A.: University of Georgia Press, 49-56.

Yang, P. (2015). The tradition defender-three women characters in “*There Was a Queen*”. *Theory and Practice in Language Studies*, 5(1), 208-211.